

Problemes

1. (a) Sigui $A(t)$ una matriu que depèn del temps, però que té un vector propi $\vec{v}$ constant de valor propi $\lambda(t)$. Demostreu que llavors $X(t) = e^{\int \lambda(t) dt} \cdot \vec{v}$ és una solució del sistema lineal i homogeni $X' = A(t)X$.
- (b) Sigui $A(t) = \begin{pmatrix} 2-t & 2t-2 \\ 1-t & 2t-1 \end{pmatrix}$. Useu l'apartat (a) per trobar una matriu fonamental del sistema $X' = A(t)X$.
- (c) Trobeu la solució general del sistema

$$X' = A(t)X + \begin{pmatrix} t \\ t \end{pmatrix},$$

on $A(t)$ és la matriu de l'apartat (b).

Resolució:

- (a) Si $\vec{v}$ és un vector propi de valor propi $\lambda(t)$ de la matriu $A(t)$, aleshores $A(t)\vec{v} = \lambda(t)\vec{v}$, $\forall t$. Comprovem si el vector $X(t) = e^{\int \lambda(t) dt} \vec{v}$ compleix el sistema $X'(t) = A(t)X(t)$:

$$\begin{aligned} X'(t) &= \lambda(t) \cdot e^{\int \lambda(t) dt} \vec{v} = e^{\int \lambda(t) dt} \lambda(t) \vec{v} = \\ &= e^{\int \lambda(t) dt} A(t) \vec{v} = A(t) e^{\int \lambda(t) dt} \lambda(t) \vec{v} = A(t) X(t) \end{aligned}$$

- (b) Sigui $A(t) = \begin{pmatrix} 2-t & 2t-2 \\ 1-t & 2t-1 \end{pmatrix}$. Comencem calculant el seu polinomi característic:

$$Q_{A(t)}(\lambda) = \det(A(t) - \lambda I) = \begin{vmatrix} 2-t-\lambda & 2t-2 \\ 1-t & 2t-1-\lambda \end{vmatrix} = \lambda^2 - (t+1)\lambda + t$$

$$\text{Valors propis: } \lambda_{1,2} = \lambda_{1,2}(t) = \frac{t+1 \pm \sqrt{(t+1)^2 - 4t}}{2} = \frac{t+1 \pm (t-1)}{2} \begin{cases} \nearrow \lambda_1(t) = t \\ \searrow \lambda_2(t) = 1 \end{cases}.$$

$$\text{Vectors propis: Nuc } [A(t) - \lambda_2(t)I] = \text{Nuc} \begin{pmatrix} 1-t & 2t-2 \\ 1-t & 2t-2 \end{pmatrix} = [\vec{v}_2]$$

$$\text{Nuc } [A(t) - \lambda_1(t)I] = \text{Nuc} \begin{pmatrix} 2-2t & 2t-2 \\ 1-t & t-1 \end{pmatrix} = [\vec{v}_1],$$

on $\vec{v}_1 = (1, 1)$ i $\vec{v}_2 = (2, 1)$ són constants.

Observació: Si $t = 1$, llavors $\lambda_1(t) = \lambda_2(t) = 1$ valor propi doble i $A(t) = I$, per tant, $\vec{v}_1$ i $\vec{v}_2$ també són vectors propis.

$$\left. \begin{aligned} X_1(t) &= e^{\int \lambda_1(t) dt} \vec{v}_1 = e^{\int t dt} \vec{v}_1 = e^{(t^2/2)} \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} \\ X_2(t) &= e^{\int \lambda_2(t) dt} \vec{v}_2 = e^{\int 1 dt} \vec{v}_2 = e^t \begin{pmatrix} 2 \\ 1 \end{pmatrix} \end{aligned} \right\} \text{són solucions del sistema.}$$

A més, $W(t) = \det[X_1(t), X_2(t)] = \begin{vmatrix} e^{(t^2/2)} & 2e^t \\ e^{(t^2/2)} & e^t \end{vmatrix} = -e^{(t^2/2)+t} \neq 0, \forall t$. Per tant, són linealment independents i obtenim la matriu fonamental

$$\phi(t) = \begin{pmatrix} e^{(t^2/2)} & 2e^t \\ e^{(t^2/2)} & e^t \end{pmatrix}.$$

(c) La solució del sistema homogeni és

$$X_h(t) = \phi(t) \begin{pmatrix} c_1 \\ c_2 \end{pmatrix} = c_1 e^{(t^2/2)} \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} + c_2 e^t \begin{pmatrix} 2 \\ 1 \end{pmatrix}, \quad c_1, c_2 \in \mathbb{R}.$$

Ara busquem una solució particular del sistema no homogeni mitjançant la fórmula de variació de paràmetres:

$$\begin{aligned} X_p(t) &= \phi(t) \int \phi(t)^{-1} F(t) dt = \\ &= \begin{pmatrix} e^{(t^2/2)} & 2e^t \\ e^{(t^2/2)} & e^t \end{pmatrix} \int \frac{1}{W(t)} \begin{pmatrix} e^t & -2e^t \\ -e^{(t^2/2)} & e^{(t^2/2)} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} t \\ t \end{pmatrix} dt = \\ &= \begin{pmatrix} e^{(t^2/2)} & 2e^t \\ e^{(t^2/2)} & e^t \end{pmatrix} \int -e^{-((t^2/2)+t)} \begin{pmatrix} -te^t \\ 0 \end{pmatrix} dt = \\ &= \begin{pmatrix} e^{(t^2/2)} & 2e^t \\ e^{(t^2/2)} & e^t \end{pmatrix} \int \begin{pmatrix} te^{-(t^2/2)} \\ 0 \end{pmatrix} dt = \begin{pmatrix} -1 \\ -1 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

2. (a) Calculeu la solució general de l'equació lineal homogènia $y''' + 2y'' + 9y' + 18y = 0$.
 (b) Per a quina freqüència $\omega_0 > 0$ té l'equació homogènia anterior solucions periòdiques de període mínim $T_0 = 2\pi/\omega_0$?
 (c) Donada una amplitud A i una freqüència $\omega \neq \omega_0$, calculeu mitjançant el mètode dels coeficients indeterminats una solució particular $y_p(x)$ periòdica de l'equació no homogènia

$$y''' + 2y'' + 9y' + 18y = A \sin(\omega x).$$

(Comprovació útil: $\lim_{\omega \rightarrow 0} y_p(x) = 0$.)

- (d) Calculeu explícitament el factor d'amplificació M tal que la solució $y_p(x)$ de l'apartat (c) s'escriu com $y_p(x) = MA \sin(\omega x + \varphi)$ en forma amplitud-fase.

(Comprovació útil: $\lim_{\omega \rightarrow \omega_0} M = +\infty$.)

- (e) Té alguna solució periòdica l'equació no homogènia quan $\omega = \omega_0$? Per què?

Resolució:

- (a) Equació característica: $p(m) = m^3 + 2m^2 + 9m + 18$. Busquem una solució entera $m \in \{\pm 1, \pm 2, \pm 3, \pm 6, \pm 9, \pm 18\}$, que a més ha de ser negativa. Per tanteig, $m = -2$ és solució. Apliquem Ruffini:

$$\begin{array}{r|rrrr} & 1 & 2 & 9 & 18 \\ & & -2 & 0 & -18 \\ \hline -2 & 1 & 0 & 9 & 0 \end{array}$$

$p(m) = (m + 2)(m^2 + 9)$. Les arrels de $p(m)$ són $\{-2, \pm 3i\}$.

Solució general de l'equació diferencial ordinària homogènia

$$g(x) = c_1 e^{-2x} + c_2 \cos 3x + c_3 \sin 3x, \quad c_1, c_2, c_3 \in \mathbb{R}.$$

(b) Si volem solucions periòdiques de (a) cal $c_1 = 0$ i llavors $w_0 = 3$.

(c) Busquem $y_p(x) = \alpha \cos(wx) + \beta \sin(wx)$. Cal que

$$w^3(\alpha \sin wx + \beta \cos wx) - 2w^2(\alpha \cos wx + \beta \sin wx) + 9w(-\alpha \sin wx + \beta \cos wx + 18(\alpha \cos wx + \beta \sin wx)) = A \sin(wx).$$

Obtenim:

$$\left. \begin{aligned} (w^3 - 9w)\alpha - (-2w^2 + 18)\beta &= A \\ (-2w^2 + 18)\alpha + (-w^3 + 9w)\beta &= 0 \end{aligned} \right\} \begin{aligned} w\alpha - 2\beta &= \frac{A}{w^2 - 9} \\ 2\alpha + w\beta &= 0 \end{aligned}$$

Llavors,

$$\alpha = \frac{wA}{(w^2 - 9)(w^2 + 4)}$$

$$\beta = \frac{-2A}{(w^2 - 9)(w^2 + 4)}$$

Així doncs, $y_p(x) = \frac{A}{(w^2 - 9)(w^2 + 4)}(w \cos(wx) - 2 \sin(wx))$.

Observació: Si $w \neq \pm 3$, llavors el denominador no s'anul·la.

Comprovació: $\lim_{w \rightarrow 0} \alpha = 0$, $\lim_{w \rightarrow 0} \beta = \frac{A}{18}$, $\lim_{w \rightarrow 0} y_p = 0 \cdot 1 + \frac{A}{18} \cdot 0 = 0$.

(d) L'amplitud de $y_p(x)$ és:

$$\sqrt{\alpha^2 + \beta^2} = \frac{A}{|w^2 - 9|\sqrt{w^2 + 4}} = A \cdot M \implies M = \frac{1}{|w^2 - 9|\sqrt{w^2 + 4}}.$$

Clarament $\lim_{w \rightarrow 3} M = +\infty$.

(e) Si $w = 3$ llavors el polinomi anul·lador de grau mínim del terme independent $f(x) = A \sin(3x)$ és $Q(D) = D^2 + 9$ i les seves arrels són $\pm 3i$, que també ho són de l'equació característica de la part homogènia de l'equació diferencial ordinària. Això vol dir que hi ha una solució particular de la forma $y_p(x) = \alpha x \cos(3x) + \beta x \sin(3x)$, on α i β no poden ser totes dues zero. Així doncs, $y_p(x)$ no és periòdica i per tant, l'equació diferencial ordinària no homogènia no té cap solució periòdica.